СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 258. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 4-го листопаду 1940. No. 258. Jersey City, N. J., Monday, November 4, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ЗАКИДАЄ ВИЛКОВІ РАДИКАЛЬНО-РЕАКЦІЙНИЙ СОЮЗ

ВИЛКІ ВИНУЄ РУЗВЕЛТА ЗА ЗАНЕДБАННЯ ЛЕТНИЦТВА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — У своїй четвертій виборчій промові, виголошеній у місцевій Академії Музики, президент Рузвелт підняв як важний факт теперішньої кампанії обеднання проти нього крайно радикальних елементів з крайно реакційними.

Як примір цього порозуміння президент подав факт, що в нюйорському комуністичному щоденнику „Дейлі Воркер" появилося оголошення Вилкого, платне Републиканською Партією.

Президент теж закидав Вилкому брак одностайної програми, а його симпатикам ведення кампанії брехні й терору.

ВИЛКІ КАЖЕ, ЩО РУЗВЕЛТ „ВИГОЛОДЖУЄ" ЛЕТНИЧІ ФАБРИКИ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — Вендел Л. Вилкі, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, закидав теперішньому президентові Рузвелтові підривання розбудови американського летництва, мовляв, дорогою „виголоджування" промислу.

Мовляв усякий поступ, який летництво зробило, завдячує воно виключно приватній ініціятиві й британським замовленням.

Відповідаючи на закиди президента про кампанії брехні й терору, Вилкі заявив, що таку кампанію ведуть якраз його противники.

ГУВЕР ЗНОВУ ЗАКЛИКАЄ КРАЙ „ЗДЕРЖАТИ" РУЗВЕЛТА.

СОЛТ ЛЕЙК СИТІ. — У своїй виборчій промові, розісланій радіовими стаціями по всему краю, бувший президент Герберт Гувер закликав американців покласти конець „особистій владі" Рузвелта через вибір Вилкого, бо, мовляв, коли Рузвелта оставити при владі ще чотири роки, то його не можна буде вже більше ніколи повалити.

СЕКРЕТАР ГОЛ КАЖЕ, ЩО БЕЗПЕЧЕНСТВО АМЕРИКИ ВИМАГАЄ РУЗВЕЛТА.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив у своїй радіовій промові, що теперішня криза в світі вимагає поновного вибору президентом Рузвелта. Мовляв, цього вимагає безпеченство Америки.

Він закидав Републиканській Партії підношення несущних питань.

КОЖНА ПАРТІЯ МАЄ СВОРО БОКСЕРА.

НЮ ЙОРК. — Проти заяви муринського боксера Джова Луиса за кандидатуру Вилкого виступив публично колишній боксерський чемпіон Джек Демпсій заявив справжньою боксерською мовою, що Рузвелт уже дав Вилкому такі удари, що цьому від них голова крутиться.

ПРЕЗИДЕНТ ВИРОБЛЯЄ ПЛЯНИ РОЗВОЮ ЛЕТНИЦТВА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт потвердив чутки, що він зажадає від конгресу ухвалення додаткових фондів на збільшення продукції літаків.

Чутки подавали, що президент виробив пляни будови 20,000 нових літаків коштом 2 біліонів долярів.

ПОНАД МІЛІОН РОБІТ ЗВЯЗАНИХ З ОБОРОНОЮ.

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями Американської Федерації Праці, покликання молодих людей до американської армії й розбудова краєвої оборони дасть роботу 1 міліонові 150 тисячам робітників.

Якщо це справдиться, каже Федерація Праці, то число безробітних у краю зменшиться до 8,-544,000.

ПРОПОНУЄ ПРАВНУ ОБОРОНУ ПОКЛИКАНИМ ДО ВІЙСЬКА.

НЮ ЙОРК. — Організація „Лігел Ейд Сосайеті" запропонувала правну пораду всім тим, що покликані до війська через це мали би мати якісь правні клопоти.

Ця організація давала таку саму службу ще підчас вербунку війська в 1917 та 1918 роках.

ОБМЕЖЕННЯ ПОДРУЖА ОФІЦИРІВ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти видав розпорядок, що резервові офіцири фльоти, покликані до активної служби при фльоті, не можуть женитися без дозволу департаменту через два роки по такому покликанні.

ПОЗИВАЄ ПОСАДНИКА ЛЯ ҐВАРДІЮ ЗА БІЙКУ.

НЮ ЙОРК. — Посадникові цього міста Ля Ґвардії доручено позов за відшкодовання в сумі 350,000 долярів, за яке позиває його Бенджемин Овенс за те, що Ля Ґвардія зчепився з ним до бійки на сходах дітройтського ратуша дня 21. жовтня.

Ля Ґвардія назвав перед газетярами цей позов „низькою републиканською штучкою".

ВАШИГТОН ДЕНЕРВУЄТЬСЯ ТАЙНИМИ РУХАМИ ФЛЬОТИ

ВАШИНГТОН. — Вістка про тайні рухи американської военної фльоти на Карібському морю викликає в столиці незвичайне зацікавлення.

З вісток виходило би, що американські военні кораблі й літаки збираються довкола французьких посілостей у тій околиці. Зацікавлення зростає через повну таємничість, якої перестерігає американський уряд.

Всі военні кораблі, що стояли коло Кі Вест, у Флориді, дістали приказ виїхати на повне море. Подібні прикази дістали літакові ескадри зо Сан Хвану, Пуерто Ріко; певне число военних кораблів, що стояли коло Сан Хвану, теж дістали приказ виїхати на Атлянтійський океан.

Часописи догадуються, що коло французьких посілостей у середній Америці відбувається концентрація сил невтральних держав, щоби бути готовим до акції на випадок, як французький уряд у Віші заявить, що він став кооперувати з німецьким.

Справа йде передовсім за острів Мартиніку й Ґвадалюпе та французьку кольонію Ґуяну.

ЗАГАДОЧНИЙ ВИЇЗД НІМЕЦЬКОГО КОРАБЛЯ З БРАЗИЛІЇ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (БРАЗИЛІЯ. — Німецький вантажний корабель „Ріо Ґранде" виїхав несподівано з порту Ріо Ґранде де Суль.

Має він на собі ладунок 9,000 тон преріжного товару.

Інші німецькі кораблі ще далі стоять у бразилійських портах.

Останніми часами прибуло до бразилійських портів більше число англійських кораблів. З порту Баранакіля, в Кольомбії, відплив потайки на море німецький купецький корабель „Гельґолянд".

Ходять непотверджені чутки, що військові літаки Кольомбії зочили його на повному морю.

ВИКИДАЮТЬ З РОБОТИ ЯК ЧУЖИНЦІВ

НЮ ЙОРК. — 16 робітників викинено з роботи при підземній залізниці міста системи „Бі-Ем-Ті" на приказ комісії міської цивільної служби, бо вони не мають громадянських паперів.

Так званий закон Викса постановляє, що на міських залізницях мають працювати лише громадяни.

ГРЕЦІЯ ОПИНИЛАСЬ У ПОВНІМ РОЗГАРІ МОДЕРНОЇ ВІЙНИ

Італійські летунські ескадри почали бомбардування Греції на велику скалю, числячи на те, що Греція не зможе зрівнятись з Італією щодо летунської сили, а Велика Британія не зможе дати такої допомоги, яка потрібна. У першім генеральнім летунськім наступі нараховують до 300 жертв. Це не диво, коли зважиться, що деякі летунські поля чи навіть міста, такі як Сальоніки, були бомбардовані в однім дні по 6 разів. Бомбардовано теж грецькі морські посілости, а то острови Корфу і Крету. Атени, столиця Греції, не були бомбардовані, але над містом грецькі летуни зводили боротьбу з італійськими. Італійське звідомлення каже, що пристань Патрас є „в руїнах". Знову грецький военний комунікат признає, що були бомбардовання, але зазначує, що військові обекти не потерпіли ніякої шкоди. Коли брати під увагу ріжні звідомлення, то пізнати, що італійська армія не робить сподіваного поступу. Це пізнати вже по тім, що на початку кампанії заповіджено, що місто Яніна впаде в італійські руки на протязі кількох годин. Тимчасом минають дні, а цього нема. Яніна це той вузол, що веде до пристані Сальоніки, куди італійці хотілиб чимскорше дістатись.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУЮТЬ ІТАЛІЙСЬКІ МІСТА

Британська летунська фльота бомбардувала ріжні міста полудневої Італії. Між іншим нанесено багато шкоди фабрикам і нафтовим рафінеріям і складам в Неаполі.

БЕРЛІН І ЛОНДОН ДАЛІ АТАКОВАНІ

Кудиб военний терен не переносився, то це не зміняє положення Лондону і Берліна. Обидві столиці є далі день за днем і ніч за ніччю бомбардовані. З Лондону подають, що бомбардування знову змагаються. А з Берліна доносять, що одно з бомбардувань наступило тоді, коли вулиці міста були завалені десятками тисяч мешканців, що спішили до дому з театрів чи ресторанів. Очевидно, що це значить, щобули в такому випадку і більші жертви в людях. Німецький комунікат згадує за бомбардування Амстердаму. Каже, що бомба вдарила в шпиталь, де лежали німецькі жовніри, з яких 19 осіб згинули на місці.

ТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЛЬОСІВ. — Генрі Л. Стемсон, секретар війни, з перевязаними очима витягнув перший льос на військову службу. Він передає цей льос, замкнений у капсульці, президентові Рузвелтові (наліво), котрий його причитав. Це був льос ч. 158. Кромі них приявними були урядові свідки церемонії.

ТУРЕЧЧИНА ІДЕ З ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ, АЛЕ ЖДЕ, ЩО СКАЖУТЬ СОВЕТИ

АНКАРА. — Ізмет Іноню, президент турецької републики, заявив в парляменті, що Туреччина займає тепер таке саме становище невтральности, яке займають Совети. Він дав до пізнання, що так буде далі. Значить, що Туреччина змінить це становище тільки тоді, коли змінять свою невтральність Совети. Очевидно, що іде тут про допомогу Греції й ставлення опору посяганням держав „осі" на Балкані. При тому Іноню підкреслив, що Туреччина далі в союзі з Великою Британією, яку він назвав „союзником". Знову Грецію назвав „приятелем". і висказав жаль, що цей „приятель" опинився у війні. Чужинецькі політичні кола переконані, що уся дальша акція Туреччини буде цілком залежна від того, що зроблять і скажуть Совети.

ПІДУТЬ НА ДАРДАНЕЛІ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Відомий американський кореспондент Ґеді переконаний, що найдалі на весну наступить німецько-болгарський наступ на Дарданелі. Він може статись скорше, якщоб Італія могла скорше покопати Грецію. Усе те буде в повній згоді з Італією. Кореспондент звертає увагу тих, що думають, що між Німеччиною і Італією є якесь непорозуміння. Він твердить, що ті поголоски, що між Мусолінієм і Гітлером є непорозуміння, це німецька пропаганда.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ МУСИТЬ РАТУВАТИ ГРЕЦІЮ.

ІСТАНБУЛ. — Такого переконання є політичний світ. Кажуть, що престіж Британії вимагає цього, щоб Греція була вратована, щоб таким чином направити те, що Англія не дала відповідної допомоги Норвеґії, чи передше Польщі. Хоч про ту останню „говорять, що британська гарантія допомоги Польщі була „абсурдом", бо британцям не було навіть можливости дати допомогу.

АНГЛІЯ ВДОВОЛЕНА З ТУРЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — В Англії панує цілковите задоволення з промови турецького президента про відношення Туреччини до Великої Британії як союзника та про невтральність. Кажуть що навіть не надіялись, щоб Туреччина так виразно виявила свою прихильність до Великої Британії. Далі кажуть, що Велика Британія цілком не числила на те, що на випадок, як Греція опиниться у війні з державами „осі", Туреччина піде їй помагати. Туреччина має стерегти Болгарію, щоб вона не напала на Грецію. Отсе є те все, чого Англія надіялась і те сталося. Очевидно, що Туреччина має хоронити ще й Дарданелі, але це вже її давне завдання.

ДАЛІ ЩЕ ЧИСЛЯТЬ НА РОСІЮ.

ЛОНДОН. — Нема двох гадок щодо того, що Велика Британія не перестала числити на те, що перетягне Совети на свою сторону. Ось з того боку є так важним для неї союз з Туреччиною, бо та остання є в „приязни" з СССР. Бо та приязнь може бути використана у відповідний час на те, щоби посередничити між Советами і Великою Британією. Далі панує ще таке переконання, що Совети підбехтують Туреччину, щоб вона ставила Німеччині опір. Та „холодніші" політики є того переконання, що всі ті надії Британії побудовані на піску бо не мають ніякої реальної підстави, та що є велика прогалина між тим, що Совети можливо хотілиб зробити, а що роблять. А це добре знають як Туреччина, так і Велика Британія.

„СОВЄТСЬКИЙ ОПОРТУНІЗМ".

ТОКІО. — Так пише про совєтську політику найбільший японський часопис. І остерігає Японію перед оптимізмом щодо цього, що може прийти до дійсного замирення між Советами і Японією. Часопис твердить, що СССР заняв „опуртиністичне" становище в боротьбі тоталітарних держав з демократіями. І тому саме Совети ведуть тайні переговори з Великою Британією, Злученими Державами та націоналістичним Китаєм.

ПЕВНИЙ, ЩО АМЕРИКА ПІДЕ ДО ВІЙНИ.

РИМ. — „Джіорнале д'Італія" помістив дуже довгу політичну статтю, яку написав Вірджініо Ґайда, редактор цього часопису, що добре поінформований про політику Італії, згл. держав „осі". Ціла стаття є звернена проти „про-аліянтської політики президента Рузвелта". Ґайда намагається „доказати", що президент Рузвелт працює від довгого часу в тому напрямі, щоб довести до війни між Злученими Державами і Німеччиною та Італією, опираючись на тому, що держави „осі" хочуть напасти на американський континент. Ґайда взиває президента Рузвелта, щоб дав хоч один доказ, що „вісь" має такі заміри. Далі Ґайда пише, що „держави „осі" виграють війну без огляду на те, хто буде вибраний президентом Злучених Держав. Та так є, каже він, що президент Рузвелт готується до війни з державами „осі". Він уже, каже Ґайда, фактично заключив „англо-американський союз".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОСУВАТИ!

Уже давно не було в Америці таких президентських виборів як теперішні. Кожний признасть, що вони викликали загальне зацікавлення. І то наскрізь природне, а не те штучне, що їх звичайно викликують ріжними виборчими штучками, парадами, музиками і т. п. Дуже можливо, що до цього причинилось радіо, що вдержує щоденно звязок між міліонами людей в такий спосіб, що всі вони в один час чують одного й того самого бесідника, зглядно кандидата на президента. Таким чином загал є тепер краще поінформований про те, якими шляхами думають кандидати повести Злучені Держави, як і про те, в якому стані знаходиться край.

Нема сумніву, що вибори набрали особлившої ваги теж і тому, що відбуваються серед світової заверюхи, коли важиться доля не тільки европейських потуг, але коли вислід цеї боротьби може заважити дуже сильно і на будучности Америки. З того боку добре, що з нагоди цеї виборчої кампанії висвітлено як слід потребу якнайсильнішої оборони Злучених Держав, та що у цій справі нема ніяких двох думок. Значить, що хтоб не вийшов президентом, Злучені Держави будуть в короткому часі добре узброєні й творитимуть таку силу, яка зможе змірятись не тільки з якоюнебудь іншою могучою силою в світі, але й цілою комбінацією світових потуг.

Далі треба взяти під увагу, що вибори набрали ваги ще й через те, що теперішній президент Френклин Д. Рузвелт рішився кандидувати третий раз зряду, а це є новина, бо досі вважалося американською традицією, що можна бути президентом одній особі безперервно тільки дві каденції. Спір за ту традицію має багато доброго, без огляду на те, чи та традиція буде вдержана, чи перервана. Він свідчить, що американський нарід добре слідкує за подіями в світі й приходить до переконання, що яка та Америка не булаб, то не треба так дуже на неї нарікати, бо вона ще найкраща земля, та й порядок в ній ще найкращий, бо дає людям ще найбільшу свободу і найкращу у світі можність заробітку на життя. Саме тому люди тепер бояться, щоб в тих бурливих і змінливиь часах той порядок не захитався. Тому і так багато говорять про шанування традиції. З того є багато користи: люди краще пізнають минуле краю, його порядки й ідеали. А з тим і розумніше та совісніше ставляться до виборів, як до тої демократичної інституції, що дає змогу громадянинові і громадянці заважувати своїми голосами на долі краю, себто на своїй власній долі.

Ось так треба розуміти і теперішню виборчу кампанію. І то не тільки президентську, але й ту, що виставляє кандидатів до конґресу, чи на інші становища, бо це теж важне, яких ми людей призначуємо на те, щоб ухваляли закони краю. А тепер сповнім свій горожанський обовязок усі як один, голосуючи на тих кандидатів, яких наш розум і наше сумління вважають найвідповіднішими.

30 СОВЄТІВ І ПРО СОВЄТИ

Запровадження кріпацтва і для дітей в СССР.

„Ізвєстія" з 3. Х. писали: „З метою витворення працівних резервів для промислу визнала Президія Найвищої Ради СССР потрібним набирати що року для передання промислу від 800,000 до 1,000,000 осіб шляхом вивчення міської та колхозної молоді в реміснячих і залізничих школах та в школах фабричного навчання. До першого роду цих шкіл набирається хлопців у віці від 14 до 15 років, де час науки триває 2 роки, до шкіл фабричного навчання набирається хлопців у віці від 16 до 17 років, де час навчання триває 6 місяців. Кермування набором та розподілом державних працівних резервів доручається спеціяльному органу при Совєті Народніх Комісарів СССР, що зветься Головною Управою Працівних Резервів. Ці Управи утворюється і по областях, краях і республиках. В часі від 10 до 25. XI. 1940 має бути набрано шляхом добровільного зголошення і примусового покликання (мобілізації) до ремісничих і залізничних шкіл 350,-000 і до шкіл фабричного навчання 250,000 осіб з міської і колхозної молоди мужеського полу. Всіх, що кінчать ці школи, уважається мобілізованими і вони мусять відпрацовати 4 роки в державних підприємствах після заряджень Головної Управи працівних резервів, дістаючи платню відповідно до загальних приписів. Головам колхозів наказується що року визначати шляхом мобілізації по два хлопці у віці 14—15 і 16—17 років для реміснячих і залізничних, а відносно шкіл фабричного навчання числячи на кожні 100 осіб колхозного населення мужеського і жіночого полу у віці від 14 до 55 років. Міським Совєтам Депутатів наказується визначати що року хлопців до цих шкіл в числі, яке буде устійнювати що року Совєт Народніх Комісарів. Управа колхозу має видати змобілізованим до шкіл хлопцям на власний кошт верхню одіж, взуття, дві зміни білизни і поживу на час подорожі до школи. В школах ученики дістають приміщення і поживу на кошт держави..."

Такий є текст „закону" про поширення кріпацтва на дітей у віці, в якім в „буржуазних" державах працю їх у фабриках, а особливо в копальнях та при інших тяжких роботах, суворо забороняється. Цілком інакше, як бачимо, мається справа в „єдиній соціялістичній державі". Там не питають ані батьків, ані дітей про те, як і де вони хочуть працювати. Дітей віддано там сваволі голів колхозів і міських Совєтів Депутатів, і коли батьки не мають засобів викупити дітей, то їх забирається до шкільних вязниць, з яких у віці від 16 до 17 років їх засилається на чотири роки примусових робіт, очевидно не найлекших, аж до служби в червоній армії.

Огидність цього насильства збільшує поважно те, що його доконує не національний уряд, що може покликуватися при тім на потребу нації змобілізувати навіть дітей, а московський уряд в першій мірі на землях поневолених націй, що все служать полем найбільшого визиску і найгіршого насильства. Московські закони на папері „рівні для всіх", але в дійсности вони виглядають цілком інакше в Московщині і інакше на землях поневолених націй. Поширення кріпацтва на дітей дає нове безмежне поле московським гнобителям уживання нових засобів визиску, утиску і поневолення на землях чужих націй.

Вища освіта в СССР не для „мужицьких" дітей.

Разом з „законом" про поширення кріпацтва на дітей проголошено також „закон" наступного змісту: „Маючи на увазі зріст добробуту працівників та збільшення видатків на вдержання спеціяльних та інших вищих навчальних закладів визнав Совєт Народніх Комісарів зо потрібне перекласти частину цих видатків на самих учеників. Від 1. IX. 1940 р. платня за навчання у 8., 9. і 10. клясах середніх шкіл виносить 200 рублів в Москві, Ленінграді і столицях союзних республик, по інших містах — 150 рублів. Платня за навчання по вищих навчальних закладах виносить 400 рублів річно в Москві, Ленінграді і столицях союзних республик, по інших містах 300 рублів..." Стільки „закон". З огляду на те, що пересічний заробіток совєтського працівника виносить 150 до 200 рублів місячно, номінально, а по відтягненні щорічної обовязкової „позички" в сумі що найменше місячної платні, та інших „добровільних" і обовязкових датків, навіть ще менше, не матиме він звичайно найменшої можности дати дитині вищу освіту. Ця освіта робиться таким чином монополем кляси „совєтських бюрократів та інших знатних людей фабрик і колхозів" з платнею, що найменше 800—1,000 рублів на місяць, а це й є очевидно головна мета нового „закону". Оскільки ж краще оплачувані державні та інші посади на Україні займають не-українці, замикає новий „закон" в значній мірі поступ до вищих навчальних закладів і для поневолених націй взагалі. Тут, як і в інших ділянках життя, є національна неволя джерелом і основою кожного іншого поневолення, утиску і визиску.

Терор в совєтських підприємствах.

„Ізвєстія" з 28. IX. писали в статті „Виконаємо і перевиконаємо плян третьої пятилітки" між іншим наступне: „Переважна більшість робітників, службовців та інжинірів зрозуміли, що в сучасних складних міжнародніх обставинах треба більш ніж колись внузадати лінюхів і нероб та сотворити залізну карність в підприємствах. Наказ уряду доцільно вдарив гультаїв та дезорганізаторів вирібництва і створив тим самим всі потрібні передумови для витворення працівної карности. На жаль серд керманичів господарством підприємств не зникли ще такі, які одіграють ролю „добрих вуйків" на кошт держави і ставляться ліберально до дезорганізаторів вирібництва, а часом навіть покривають їх. Треба наперші зрозуміти, що ставлячись лагідно до гультаїв та не боронячи підприємства від галапасів, нероб і „детунів" поповнюється злочин супроти держави..." Отже не багато помагають і кари до 4 років вязниці тим директорам, що після думки Москви карають не досить жорстоко робітників і не досить визискують їх. А можливо, що московські посіпаки бояться робітників на чужонаціональних землях СССР більше ніж самого московського уряду.

Швайцарська преса в обороні поневолених націй СССР.

„Журналь де Женев" з 10. Х. принес передову з пера його директора, Жана Мартена, відомого приятеля і оборонця поневолених націй СССР. Титул її: „Зрада з 10. жовтня". Говориться в ній між іншим наступне: „Цього дня минулого року було підписано умову між балтійськими державами та СССР, в якій московський уряд обіцяв урочисто не впроваджувати совєтського ладу в цих державах. Ми не вірили обіцянкам Кремля ані хвилини, бо досвід Грузії в 1921 р. довів нам, що вірити слову Сталіна не можна. І справді тяжко знайти досить гострих слів, щоб зганьбити належно цинізм, з яким СССР обдурив балтійські держави. Ця зловісна комедія відбулась, коли західня Европа перебувала свої найтяжчі часи. Провокації відбувалися по провокаціях і нарешті 14. VI. вислано до балтійських держав ультимат з Москви, по якім наступила окупація їх червоною армією..." Далі автор змальовує сучасний жахливий стан балтійських держав, переслідування, заслання плюндровання, пишучи між іншим: „Ранійш ці держави вивозили річно до 80,000 тон масла, а тепер його не можна знайти й пів кіло оббігавши всі крамниці. Ранійш вивозилося багато сала, тепер не лишилося й сліду його. Нема ані шкіри на черевики, ані тканини на убрання. ГПУ опорожнює цілі вулиці, щоб звільнити місце для побуту вояків напасників. У вязницях звичайні злочинці уступили своє місце громадянам, ціла вина яких полягає в тім, що вони служили батьківщині, коли вона була ще вільною... Але духа поневолених націй не зламано. Револьта булаб тепер божевіллям, але робітництво починає виявляти пасивний опір. В Злучених Державах Америки значні балтійські кольонії підтримують національний дух, щоб приготувати кращу будучність. Ніхто не знає, коли вибє година визволення, але кожний має в серці певність, що по своім хрестнім шляху балтійці побачать світанок нового життя разом з їх братами на Україні та Кавказі".

УКРАЇНСЬКА ЧОРНОМОРСЬКА ФЛЬОТА В 1918—19

Переглядаючи сьогодні історію Великої Української Революції, стрічаємо дивні, до болю дивні шляхи, якими йшло наше державне будівництво. Нині дивимося на те з перспективи і мусимо признати, що не було тоді у нас зрілої державнотворчої думки. Вже крайною незрілістю української політичної думки можна пояснити той факт, що в третьому Універзалі, який відзначував територію Української Народньої Республики, знайшлася фраза про те, що до України входить Таврія без Криму. Ця фраза, згідно з дивним в тому випадку прінціпом самовизначення народів, вставлена до Універсалу Центральною Радою, а опісля передана на Берестейському мирі, вже в кілька місяців пізніше накоїла чимало лиха Україні.

Через втрату Криму, Україна втратила всю чорноморську фльоту, що позбавлена кримської бази, мусіла перейти до Новоросійська та або затопитися або перейти в руки москалів добровольців. А що найголовніше, з утратою Криму Україна втратила оперття на Чорне море, а з тим ширше міжнародне значіння.

Центральна Рада зрозуміла кардинальну похибку зречення Криму і тому, під напором української армії, що одинока мала тверезий державнотворчий інстинкт, видала тайний приказ Запорізькому Корпусові, негайно заняти Крим і прилучити до України. Командантом Запорізького Корпусу був ґен. Натіїв, якого правою рукою був талановитий полководець і стратеґік Петро Болбочан. Але справа прилучення Криму до України була вже доволі скомплікована, завдяки особливій політиці німців у тій справі. Українські війська під проводом Болбочана випирали з Криму большевицькі залоги і хотіли якнайскорше дійти до Севастополя, щоби подати руку чорноморській фльоті та швидше звільнити її від червоних ворогів. Дня 24-го квітня 1918 р. Болбочан заняв Сімферопіль і приготовлявся до походу на Севастопіль. Але німці держалися рішень Берестейського миру і примусили Болбочана здержатися, а потім зовсім залишити Крим.

В цьому часі чорноморська фльота майже ціла була зосереджена в Севастополі. Тут панував повний хаос. На одних кораблях повівали червоні прапори, на других жовтоблакитні, на третіх часом чорні, причому майже щодня ці прапори змінялися. Старшини, що ще лишилися і не були розстріляні, були здезорієнтовані. Виховані на ідеї московської великодержавности, вони не могли пристосуватися до ситуації, що тоді витворилася. Всетаки богато серд них було українців, що ставали відразу на здоровий ґрунт, вносили здорові течії серед своїх моряків-українців, національну течію міцної військової влади і правдивої військової, а не якоїсь там революційної дисципліни.

В середині квітня 1918 р. в Морському Зібранню скликано засідання Центрофльоту (виборний колеґіяльний орґан для керування фльотою), на якому провід над фльотою віддано контр-адміралові Стабліновi (москаль). Цей, дня 22. квітня видав такий наказ: „Всі судна, портове майно й укріплення, які знаходяться в пристаннях Криму та на його побережі, є власністю Української Народньої Республики. А тому наказую скрізь, де треба, вивісити українські прапори. Дальше рушучо забороняю від сьогоднішнього дня вихід в море та рух суден із кримського побережа. Судна, що стоять у пристаннях, мають лишитися на місці, а ті, що на морі, мають спішно увійти до найближчої пристані. Судна, які нарушать цей приказ, будуть пущені на дно без попередження!" Наказ виконано вже в дні 29. квітня. Стаблін перший підніс прапор на командуючому кораблі „Ґеоргій Побідоносець". А далі в годині 4. пополудні з „Ґеоргія Побідоносця" розніся клич: „Фльоті підняти український прапор!!" Сейчас опали червоні пропори, а злетів угору український, що гордо лопотів над Чорним морем України. Рівночасно Стаблін вислав телеґраму до Українського Уряду, щоби припинили похід німецьких військ до Севастополя, бо ціла фльота підняла українські прапори.

Вся залога чорноморської фльоти з нетерпеливістю очікувала приходу української армії. Але якеж було здивування фльоти, коли замісць Запоріжців показалися сірі кольони німецьких військ. В одній хвилині частина фльоти спустила українські прапори і під проводом Стабліна відплила до Новоросійська. Решта фльоти під командуванням контр-адмірала Остроградського осталася в Севастополі. На тих кораблях, німці, по заняттю Севастополя, поставили свої стійки і вивісили свої прапори.

Тимчасом ескадра контр-адмірала Стабліна, що відплила до Новоросійська, переформувалася і стала займатися навчанням, Німці, опираючись на Берестейський мир, домагалися, щоби ціла ескадра негайно перейшла з Новоросійська до Севастополя, бо в противному випадку вони зачнуть атакувати Новоросійськ. Тоді народні комісарі за підписом Леніна і Троцького вислали тайний приказ, щоби ескадру Стабліна затопити. В Новоросійську під проводом Тихменева скликано мітінґ і переведено голосування. Більшість була за те, щоби фльоту перевести до Севастополя. Але большевики перевели таку аґітацію, що кілька кораблів таки затоплено, а тільки частина відплила до Севастополя.

(Кінець буде).

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(71)

Старий підійшов ближче до берега.

— Це хутір полковника Гудими Петра?

— Це, це, козаче, — закивав головою дід. — Тут мілко, бріді... Ходи на цей бік.

Крига рознуздав коня, вїхав у воду й дав коневі напитися; далі перехопився на противний беріг.

— Добрий вечір, діду! — привітався до пастуха, що, забувши й про череду, з великим зацікавленням оглядав городового лицаря. — Пані полковникова вдома?

— Аякже, аякже, — знову закивав головою старий чередник, — деж їй бути? Звісно, на хуторі — і пані й дочка. Ти до них? Може з Канева?...

— Та до них же, діду, а потім і ще маю в одно місце... Не знаєте, діду, далеко звідси до хутора полковника Гулого?

— Деб пак не знав, — знаю... Він таки далеченько, на Тясмині-річці... Буде, як звідси до Канева. Як переночуєш у нас, козаче, та вирушиш удосвіта, то надвечір там. Егеж...

— Добре, так мені й полковник казав...

— Так, так... Та я вже знаю і полковник знає... А як же пан там — живий, здоровий? Ти від нього до пані, чи сам яке діло маєш?

— До пані від нього, а сам... Скажіть, діду, чи не чули ви часом... чи то правда, що старий полковник Гулий кидає хутір і хоче в Києві постригтися в ченці?

— Та є така чутка, козаче, а чи правда — цього достеменно не скажу. Вельми вже старий він... мабуть, літ на двацять старіший за мене, то може й правда...

— Ну, гаразд... То я до вас на хутір. Сподіваюся, що брами не замкнено?

— Де пак, — день і ніч замкнена: сказано, жіноча стать — боїться... Та то байдуже, — ти постукай, зразу відчинять... Челядь там...

— От і добре... Прощавайте, діду.

— Їдь здоров... Я й сам незабаром той...

Крига не слухав далі й подався вигоном просто до хутора. Підїхавши до високої, важкої дубової з залізом брами, він постукав келепом у неї, розюшивши на подвірі всіх собак. Почулися догуки на псів двірської челяди, а далі хтось відсунув зроблене в брамі вічко, оглянув їздця й запитав, не відмикаючи брами:

— Тобі, козаче, кого?

— До пані полковникової я, з Канева, — відповів Крига. — Маю листа до пані від пана полковника Гудими.

Вічко закрилося, але брама не відчинялася. Чути було тільки, як гавкали ще загнані по кутках собаки та погукувала на них челядь. Так минуло кілька томливих хвилин.. Нарешті заскреготав засув, і брама широко розчинилася. Крига вїхав у широченний двір. Кілька здоровенних презлющих псів кинулося до коня, але челядники киями загнали їх аж до обори.

На широкому піддаші великого панського будинку стояла пристара жінка в гарному темному саєтовому літньому кунтуші й з грезетовим корабликом на сивих косах, а зза спини в неї виглядала не молода вже панна з тонкими рудими косами, що спадали до поясу нової голубої саєтової сукні. Вони з великою цікавістю дивилися на бравого гостя на коні, намагаючись розгадати, чи старшина який, чи простий козак: від цьогож залежало, як його вітати.

— „Цеж і вони, мабуть, — мати й дочка", — побачивши їх, подумав Крига й сміливо підїхав до ґанку. Зіскочивши з коня, він кинув поводдя челядникові, витяг із кишені полковникового листа й, підходячи до пані, зняв шапку й низенько вклонився.

— Добрий вечір, вельможна пані, — промовив і подав листа. — Пан полковник велів передати листа.

— Спасибі, пане... пане... — завагалася пані, відбираючи в нього листа. — Пробач, не знаємо, як звати...

— Та я собі, — посміхнувшись, промовив гість, — осавула в пана полковника, а звуть мене Денисом Кригою.

— Ага, — зраділа пані, — то прошу пана осавулу до покою. Це моя єдина доня, Марина.

Панна злегка присіла на панський лад і зашарілася по саму шию.

— „Хм... на панський триб учили дочку, подумав Крига. Але чого вона раки пече?" — Спасибі, пані, — сказав уголос, — я тільки на хвильку... впораю коня, а тоді зайду до покоїв.

— Гаразд, гаразд, — промовила стара й пішла з дочкою до покоїв читати листа, а Крига з челядником до стайні.

(Дальше буде).

ДО ПЕРЕМОГИ З ВИЛКІМ!

ОСТАННІЙ ЗАКЛИК! ЦЕ ВАША НАГОДА ВРЯТУВАТИ—І ОБОРОНИТИ ВАШУ ДЕМОКРАТІЮ.

Голосуйте на ВЕНДЕЛА Л. ВИЛКОГО, чоловіка, котрого треба для найбільшої праці в світі.

WENDELL L. WILLKIE
For President

CHARLES L. McNARY
For Vice-President

ВИЛКІ ПИТАВСЯ— АЛЕ РУЗВЕЛТ НЕ ВІДПОВІВ:

ЧОМУ це так, що, видавши 60 біліонів долярів, у Злучених Державах є все ще понад девять міліонів безробітних — приблизно таке саме число, яке було підчас його кандидатури в 1936. році?

ЧОМУ це так, що ми все живемо в стані хронічної депресії через півосьма років, тоді як кожний край у світі, до вибуху Світової Війни, виказав більший поступ до оздоровіння?

ЧОМУ це так, що не дивлячися на те, що він занедбав збудувати належну оборону для Злучених Держав, він казав останнього червня Конґресові відложити засідання, бо для сесії не було потреби? Від того часу він домагався від Конгресу ухвалення біліонів долярів на розбудову програми державної оборони.

ЧОМУ це так, що він дозволив поломати 150-літню засаду проти третьої каденції — головно вчаси, коли демократія й так загрожена, без додаткової загрози з боку довгоречинцевої особистої влади?

ЯК оправдує він свій союз з найбільше скорумпованими політичними машинеріями в Америці? Як пояснить він це, що він з їх босами перекликується по першому йменні?

ВИЛКІ СТОЇТЬ ЗА:

РОБОТИ: справжні роботи для безробітних у промислі за справжньою заплатою через покладення кінця цькуванню, через привернення довіря й заохочування до експанзії промислу.

СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ — ДОПОМОГУ: справедливий, безсторонний, неполітичний заряд ДОПОМОГИ, СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І РОБІТНИЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА. Вилкі каже: „Я буду захороняти права робітників. Часи боротьби й кровопролиття минули. Привернення добробуту можна досягнути лише через колективні угоди".

ЄДНІСТЬ: Обєднану Америку — без клясових, національних і релігійних ненавистей. Вилкі каже: „Ми мусимо признати кожному американському громадянинові його повні громадянські права, без національних і релігійних упереджень".

ЧЕСНЕ ПРАВЛІННЯ: вільне від всякого союзу з політичними машинами й залежности від них. Правління народу народом для народу. Правління, яке не є правлінням одної людини й є противним засаді удержуванні при владі буцімто незаступної людини.

НАЛЕЖНУ ДЕРЖАВНУ ОБОРОНУ — не за замовлену або розмальовану оборону, але справжню оборону, в виді вишколених вояків і модерних узброєнь. Щоби створити узброєння, ми мусимо взятися до того тепер і оживити наново Американський Промисл-так, щоб ми стояли поза своєю армією й своєю фльотою — як держава з великанською промисловою силою.

Голосуйте на БРУСА БАРТОНА на сенатора і на МАРІЮ ДОНЛАН та МЕСМОРА КЕНДАЛА ВИЛКІ буде потребувати їх піддержки.

BRUCE BARTON
For U. S. Senator

MARY DONLON
For Congressman-at-Large

MESSMORE KENDALL
For Congressman-at-Large

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОБРЕ ЗАСТАНОВИТИСЬ, ЗАКИ ВІДДАМО ГОЛОС.

Маємо рішитись, на кого маємо голосувати, щоби був нашим президентом на дальші чотири роки.

Проти Рузвелта витягають закиди, що він не зробив цього, не довершив того, занедбав тамте. Та треба зріло розібрати ті закиди, щоб пізнати, хто це дбає про добро цілого краю, а не якоїсь там ґрупи. Подумайте лише, кільки то в Америці орґанізацій, ґруп, сект чи вір. А ще й кожна одиниця щось продумує. І майже кожен хоче щось дістати чи комусь розказувати. Є теж і такі люди, що хочуть жити без праці. Є такі, що слухають приказів зо заграниці. Є великі підприємці, що доробилися маєтку й хочуть розказувати навіть президентові. Є такі, як ми кажемо „боси", по містах, повітах та стейтах, що вважають себе за малих президентів. І зо всіми такими треба дати собі раду, щоб не була спинена робота і добрі наміри президента.

Наш президент Рузвелт виказав, що він уміє дати собі раду з такими противенствами. І тим він виявив талант правити краєм.

Теперішні вибори не булиб може такі ускладнені, якби не велика війна. Америка це країна ріжнородніх культур і традицій. Тут сотки народів та рас. Вони перещіпили свою традицію в Америку. В мирному часі всі вони працюють у згоді й гармонії. Колиж тепер неодин колишній край батьків теперішніх американських громадян найшовся в важкому положенні, багато з тих американських громадян хотілиб, щоб велика і сильна Америка стала по стороні їхнього старого краю. З цього виходять ріжні негодування на заграничну політику нашого президента, тобто Френклина Рузвелта.

Ці негодування є вмісні. Це прецінь Америка, а не якась европейська країна. Отже всі раси, національности, віри мусять зрозуміти, що всі вони разом творять нову націю, що має своє власне завдання до сповнення. Просто із себелюбних причин повинен кожен громадянин Америки стояти льояльно за цю країну і боронити її перед ворогами. Президент Рузвелт подбав про те, щоб забезпечити повагу Америки перед світом і скріпити її в нутрі. Саме те довело до заведення обовязкової військової служби, що конечна, щоб заставити світові потуги рахуватись з голосом Америки.

М. П—к.

МОЄ РІШЕННЯ

Ідемо до виборів, бо хто не бере участи в голосуванні, той дає доказ, що не вміє цінити тих демократичних прав, які допускають його до участи в правлінню краєм. Шляхом голосування кожний громадянин причиняється до вибору даних провідників, що керують краєм. Він може одобрити даного провідника, а також може його відкинути. Водночас він одобряє, або відкидає думки та переконання того провідника.

Багато арґументів вислухав я впродовж цеї виборчої кампанії. Хочу їх зібрати щераз в коротку форму:

Теперішня адміністрація „нового розділу" таки не зуміла побороти безробіття. Далі маємо коло десять міліонів людей без роботи. З того лише не цілих два міліони людей дістає працю в „Доблю Пі Ей". Але та праця не стала та й так мало платна, що годі робітникові з родиною з неї вижити.

Теперішня адміністрація задовжила край на нових 35 біліонів долярів. Фінанси краю знайшлись над берегом руїни. Колиб прийшло банкроцтво державного скарбу й інфляція, потерплять на тім найбільше бідні верстви, яких ціле майно зложене в асикураційних полісах, в банкових ощадностях, та в тих суспільних обезпеченнях проти безробіття і на старі літа, які нині оплачують працівники на спілку з працедавцями.

Теперішня адміністрація витягнула державний віз на середину рвучої ріки і говорить усім, що посеред ріки ніхто не зміняє коней. Колиж бо теперішні коні державного воза з ріки витаскати не можуть. Треба інших коней. Демократи залюбки говорять, що в 1932 році вони врятували край з дуже клопотливого положення. Припустім, що так. Але хіба вони тим не признаються, що вони сами тоді змінили коні якраз посеред ріки? Нині їх треба змінити.

Хоч президент Рузвелт зробив чимало діл, які вповні одобрює кандидат Вендел Вилкі, проте його адміністрація втратила запал і віру в себе. Нею керує тепер головно льояльність до осі, до ріжних політичних босів. Крім того заходить поважна небезпека у самій третій каденції, на яку, як знаємо, звертали увагу такі великі президенти, як Джордж Вашинґтон, Джеферсон, Джексон і чимало інших.

З таких причин я рішився віддати свій голос на Вендела Вилкого, бо гляджу на нього як на провідника з новим запалом і з вірою в американську демократичну систему, оперту на свободі та приватній ініціятиві, а не на указах з боку уряду.

А. Д.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Д., Ню Йорк, Н. Й. — Коли поглянете на останні два числа „Свободи", то самі переконаєтесь, що не було місця, щоб помістити Вашу статтю про кандидатуру Вилкого. Жалко, що завдали собі стільки труду, але стаття була рішучо задовга.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОВІДОМЛЕННЯ!

ДЛЯ ВІДДІЛІВ 127, 149, 299, 304 і 351 У. Н. СОЮЗУ З БОФАЛО Й ОКОЛИЦІ!

—: ПОДАЄМО ДО ВІДОМА, ЩО :—

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

ЗГАДАНИХ ТУТ ВІДДІЛІВ ВІДБУДУТЬСЯ

В НЕДІЛЮ, 10. ЛИСТОПАДА (NOVEMBER 10, 1940)

В ГАЛІ УКР. КАТ ЦЕРКВИ, BUFFALO, N. Y.

В годині 12:30 в полудне, зараз по Службі Божій.

На ці збори повинні прибути конечно всі урядники й члени вище поданих відділів. У важних орґанізаційних справах будуть промовляти головний фінансовий секретар-касієр **Р. Слободян** і орґанізатор У. Н. Союзу **А. Маланчук.**

258, 61

Головна канцелярія У Н. С.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.